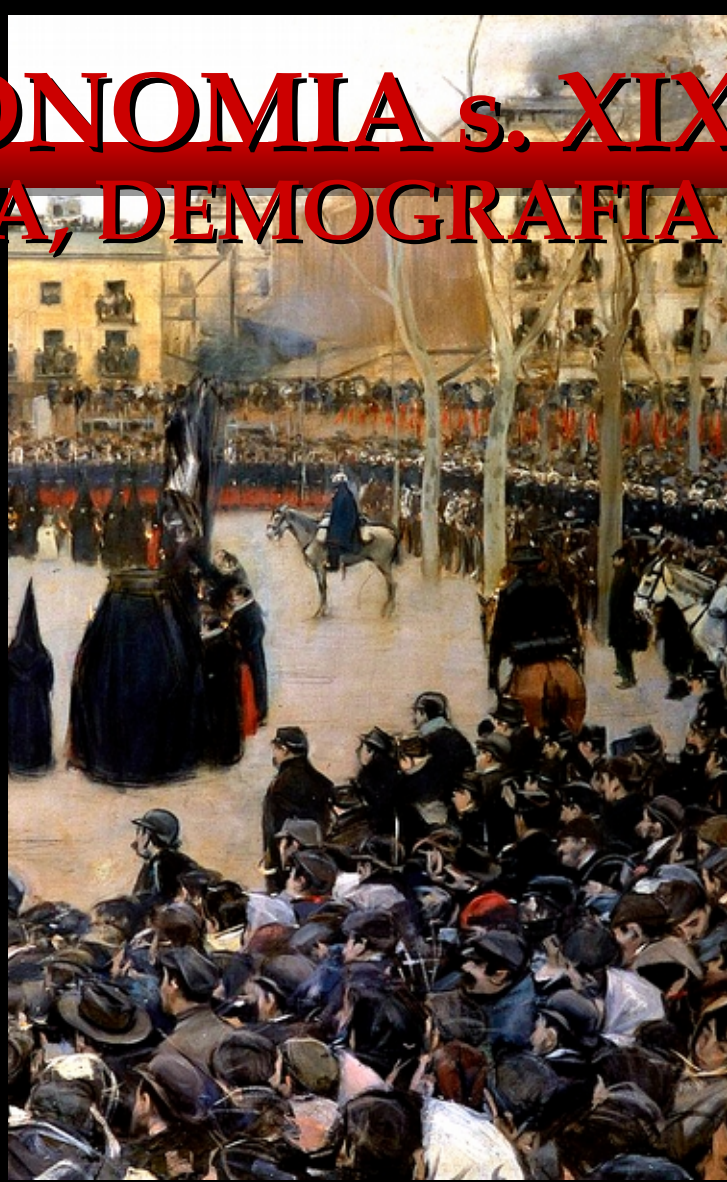

ECONOMIA s. XIX

AGRICULTURA, DEMOGRAFIA I INDUSTRIA

Ramon Castell. i.es Júlia Minguell

REFORMA AGRÀRIA LIBERAL

Governos liberals s. XIX, nou concepte jurídic de propietat, liquidació AR (primogenitura, senyoriu, béns comunals, mans mortes,...).. Consolidació propietat privada de la terra (capitalisme) i economia de mercat.

Reforma de la propietat:

necessitat per millorar la producció agrària.

Resistència pagesa al pagament de drets feudals.

Accés dels nous grups socials a la propietat agrària (progrés i modernització).

Mesures:

abolició senyoriu.

abolició drets jurisdiccional.

desvinculació de la propietat.

Desamortització de les terres (Església i béns comunals).

La terra es converteix en mercaderia (venda i compra lliurement).

Marc legal, sèrie de mesures: disposició dels propietaris de les seves terres i productes obtinguts (Llei de tancaments de terres, fi privilegi pas de bestiar, llibertat d'arrendaments,...).

EFFECTES DE LA REFORMA AGRÀRIA

Abolició senyoriu i drets feudals. La gran majoria, conversió senyoriu en propietat privada. Plets pagesos (sense documents acreditatius) contra les resolucions judicials que convertien els senyors en propietaris (considerats propietaris naturals).

Pagesos, després de la reforma, lliurats rendes senyoriales i convertits en arrendataris o assalariats d'un propietari privat. Jornalsades o arrendaments a curt termini va agreujar la seva situació.

Desvinculació de la terra i desamortització (Mendizábal 1836 i Madoz 1855). Sortida al mercat de milers de propietats. Modificació profunda de la propietat territorial. Procés, finals s. XIX, canvi de propietari de milers d'edificis i parcel·les agràries. Adquisició per part de funcionaris, militars, comerciants,... no pels pagesos. Nous propietaris interès en rendes no en inversions per l'explotació de la terra.

Desamortització no va canviar l'estructura de la propietat.

Desamortització:

Finançament guerra carlina.

Pal·liar dèficit hisenda.

Foment construcció ferrocarril.

Inversors en terres per augmentar la producció, comercialització i obtenció de beneficis.

Augment modest de la producció agrícola al conjunt d'Espanya.

REFORMA AGRÀRIA LIBERAL ESPANYOLA

CREIXEMENT AGRARI A ESPANYA

Causes:

- Rompuda de noves terres.
- Augment de conreu Cereals (80% sòl agrícola a ESP.).
- Extensió de la vinya (exportació), blat de moro i patata.
- Retrocés ramaderia ovina.
- Augment cabanya porquina.

Agricultura:

- Endarreriment tècniques agrícoles.
- Increment superfície conreada.
- Mediocritat rendiments.

Lent augment productivitat:

- Marc natural poc favorable (orografia, sòl i clima).
- Estructura de la propietat:
 - Minifundis Submeseta N./ Galícia (autoconsum).
 - Latifundis Castella Nova, Extremadura i Andalusia. Propietaris no inversió (beneficis fàcils). Fre innovació agrícola, massa jornalers subsistència (conflictivitat pagesa).

L'AGRICULTURA

NOVES FORMES DE PROPIETAT A CATALUNYA

Lleis de desvinculació governs liberals, afectació a CAT increment desfeta patrimoni noblesa catalana (censos emfitèutics). Venda de patrimoni en benefici burgesia urbana i pagesos benestants. Pagesos més pobres continuen conreant la terra amb diferents tipus de contractes agraris (arrendament, parceria, masoveria i rabassa morta).

Contractes de conreu a llarg termini, estímul millores per incrementar la producció. Evolució agrícola a Catalunya superior a la resta del Estat.

EXPANSIÓ AGRÍCOLA CATALANA

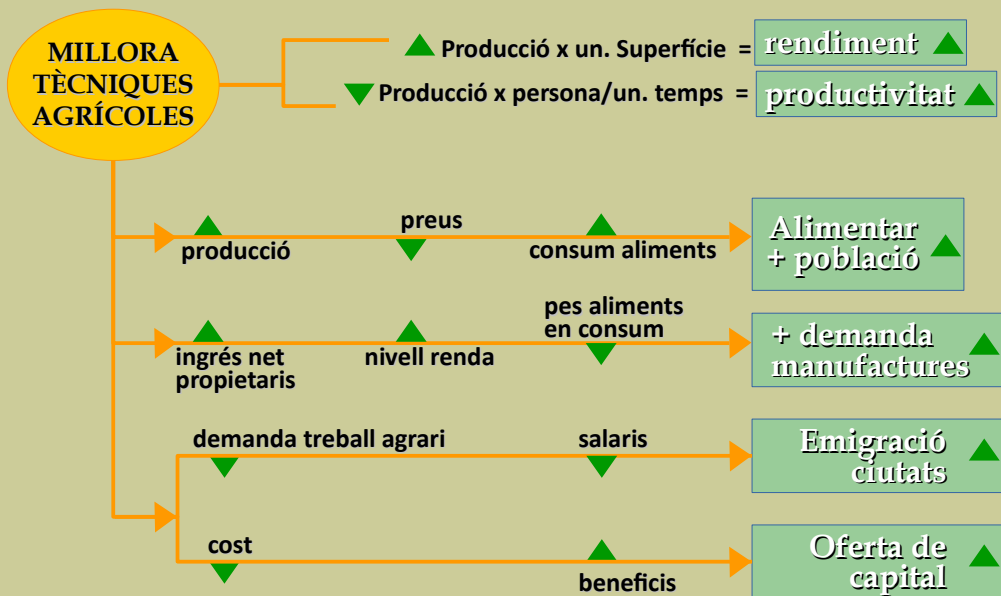
Especialització i intensificació. Millora productivitat agrícola. Prosperitat agricultura > desenvolupament industrial (mà d'obra, capitals i mercat).

Conreus:

Vinya (vi i aiguardent), oliveres i fruiters. 1860 litoral BCN/TRG > monoconreu vitícola. Exportació vi/aiguardent ESP i antilles. (2^a/m. segle) Plaga fil·loxera a França > increment exportacions /puja preus. **Edat d'or viticultura.**

Cereals i llegums. Creixement interior (Lleida). Dèficit alimentari (demanda creixement població). Construcció irrigació (Canal d'Urgell). Delta Inici conreu d'arròs (1860).

ECONOMIA s.XIX
Ramon Castell, i.es Júlia Minguell

DEMOGRAFIA

ECONOMIA s.XIX
Ramon Castell, i.es Júlia Minguell

CREIXEMENT DE LA POBLACIÓ

11'5milions/1800 a 18'5m./1900. **+60%**.

Causes creixement:

Desaparició determinades epidèmies.

Millora dieta.

Expansió conreus (blat de moro, patata).

Respecte a EU, creixement baix (mortalitat/natalitat elevades).

ESPANYA

Causes mortalitat elevada (+infantil):

Males condicions sanitàries.

Impacte epidèmies (còlera, tuberculosi, febre groga).

Manca d'higiene.

Males condicions>fam>desnutrició>+morts.

(cicle demogràfic antic fins 1/3 s.XX).

CATALUNYA.

0'9milions/1800 a 1'9m./1900. **+111%**

Causes:

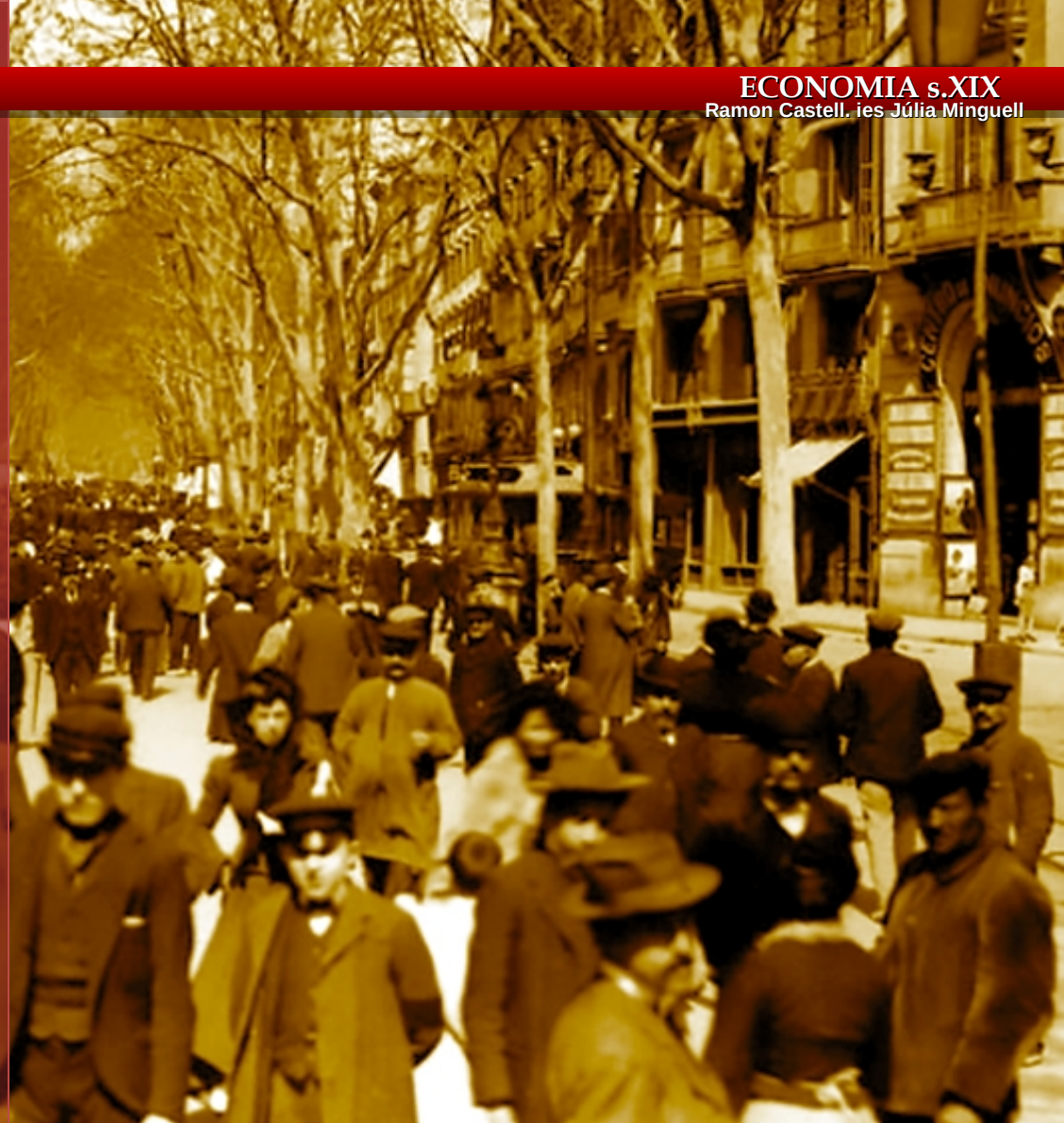
+Creixement econòmic.

Millora alimentació.

Disminució grans epidèmies.

Natalitat elevada, mortalitat infantil a la baixa.

(procés de transició demogràfica 2/m. s.XIX).

EVOLUCIÓ DEMOGRÀFICA A EUROPA

	POBLACIÓ		AUGMENT 1800-1900	TAXA DE MORTALITAT 1900	TAXA DE NATALITAT 1900
	1800	1900			
ALEMANYA	24.500.000	50.600.000	106,5%	22‰	36‰
ESPANYA	11.500.000	18.600.000	61,7%	29‰	34‰
GRAN BRETANYA	10.900.000	37.000.000	239,4%	18‰	29‰
ITÀLIA	17.200.000	32.500.000	89%	24‰	33‰
CATALUNYA	900.000	1.900.000	111,1%	23,5‰	27,6‰

DEMOGRAFIA

ÈXODE RURAL I

CREIXEMENT URBÀ

Creixement urbà lent i constant.

1860> èxode rural cap a les capitals provincials.

Població urbana 1836>-10% / 1900>16'6%.

+MAD (centre polític) +BCN (nucli industrial).

Urbanització creixent. Inici s.XX població rural 70%.

CATALUNYA

Moviments migratoris interiors:

Comarques Pirineus:

Camp
Interior

Pallars Jussà
Pallars Sobirà
Vall d'Aran
Alt Urgell

Solsonès

Ciutat
Costa

Barcelona
Sabadell
Terrassa
Manresa
Mataró
Reus
Igualada
St. Feliu de Guíxols

Immigració aragonesa/valenciana + 1888 murciana

MIGRACIONS TRANSOCEÀNIQUES

Emigració ultramar. Causes:

Augment població i escassa ocupació.

Mercat laboral saturat.

Població amb baixa qualificació educativa.

Poca transformacions agrícoles.

Intent millora condicions de vida.

+Galícia
Astúries
Cantàbria
Canàries

Llatinoamèrica

Argentina
Mèxic
Cuba
Brasil

Catalunya> + Cuba

ECONOMIA s.XIX
Ramon Castell, ies Júlia Minguell

L'EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ URBANA

Poblacions industrials	1857	1900
Badalona	10 485	19 242
Barcelona	215 942	533 000
Granollers	4 632	6 755
Manresa	15 264	23 252
Mataró	16 595	19 704
Sabadell	13 945	23 295
Sant Feliu de Guíxols	6 515	11 333
Terrassa	8 721	15 956
Poblacions agrícoles	1857	1900
Cervera	4 499	4 350
Tortosa	24 997	24 452
Reus	28 171	26 681
Vic	13 712	11 628

INDUSTRIA

INDUSTRIA TÈXTEL CATALANA

Inici indústria. Sector cotoner, finals s.XVIII, fàbriques d'indianes. Mesures liberalitzadores producció i mercat (revol. Liberal): lliure exercici activitat industrial i mecanització a Catalunya (capital i empresaris).

PROCÉS MECANITZACIÓ.

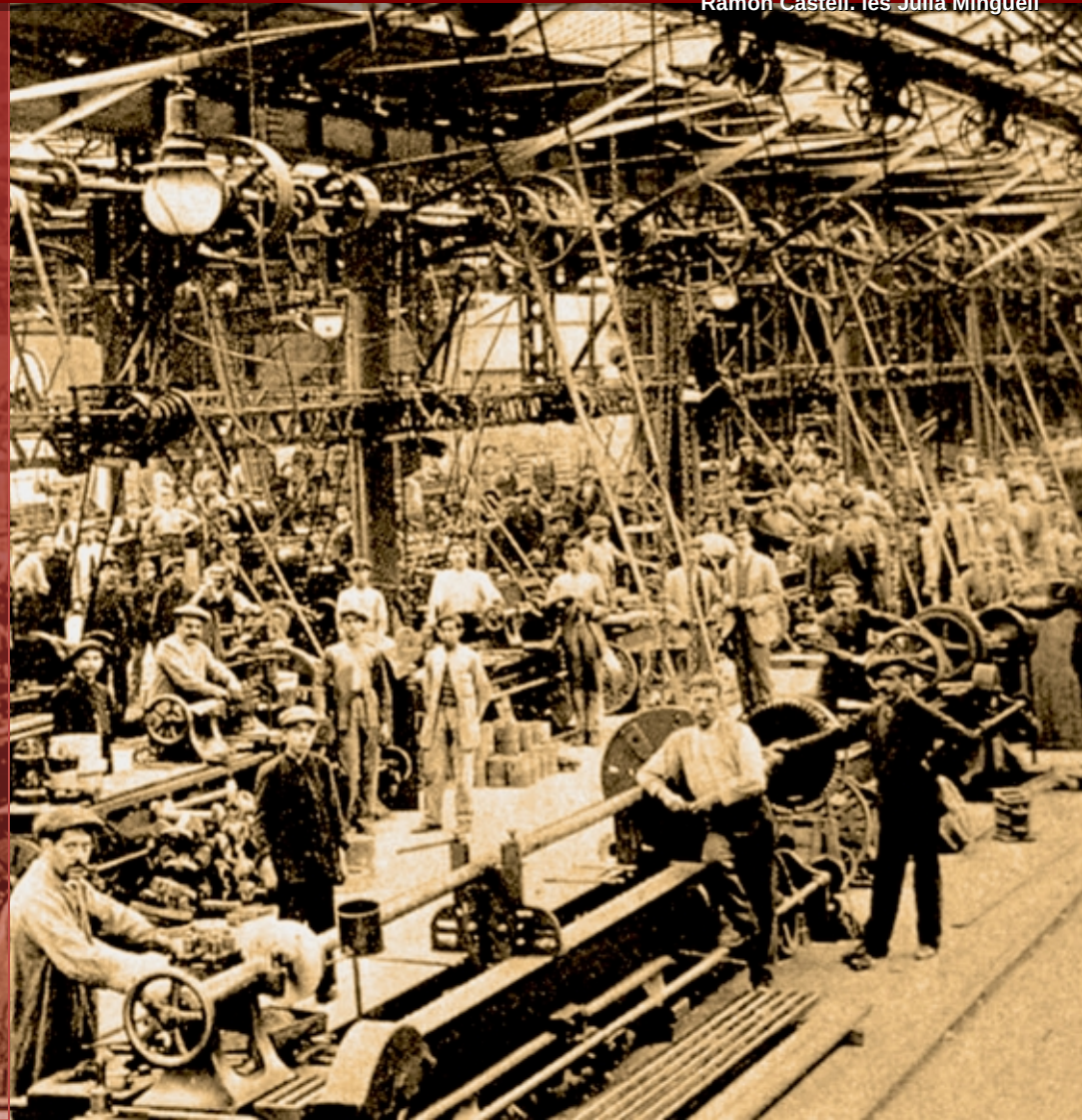
1830' introducció maquina vapor i mecanització procés productiu.

Inici màquines de filatura, incentius: falta mà d'obra i sous alts, repatriació capitals espanyols independència colònies americanes.

Mecanització= + producció – costos. Preus baixos + demanda. Causes: protecció aranzelària i introducció cotó (higiènic/ mecanització fàcil).

Fase de creixement tèxtil 1830-1861. Crisi 1861-1865, “**fam de cotó**”, falta matèria primera (guerra secessió EEUU).

Nova fase expansiva 1874. 3 processos renovació:
mecanització tissatge
transformació edificis industrials (maquinària pesant).
substitució energètica (energia hidràulica x vapor).

CARACTERÍSTIQUES INDUSTRIA TÈXTEL.

Industria lleugera, sector tèxtil. Ind. Intensives de capacitat empresarial i comercial. Inicis, petits capitals provinents beneficis agrícoles/comerç colonial. Creixement reinversió guanys. Predomini de petites/mitjanes empreses. Producció domestica. +nombre limitat de grans empreses.

Desenvolupament industrial. 2 limitacions:

- **Pobresa subsòl català.** Carbó escàs. Dificultat transport hulla asturiana. Dependència energètica carbó GB.
- **Feblesa mercat espanyol.** Pagesia poca capacitat adquisitiva. Poca demanda i lligada a fluctuacions producció agrària

Industria tèxtil demanda constant al govern de mesures proteccionistes envers la competència teixits estrangers.

Localització industrial.

Primera etapa 1830-1860. situació a la costa, Barcelonès, Maresme i Garraf. Reducció costos, prop dels ports per arribada del carbó.

Segona etapa. 1869. Conques fluvials Besòs, Llobregat, Cardener i Ter. Estalvi costos carbó, aprofitament energia hidràulica.

LOCALITZACIÓ INDÚSTRIA TÈXTEL A CATALUNYA (1850)

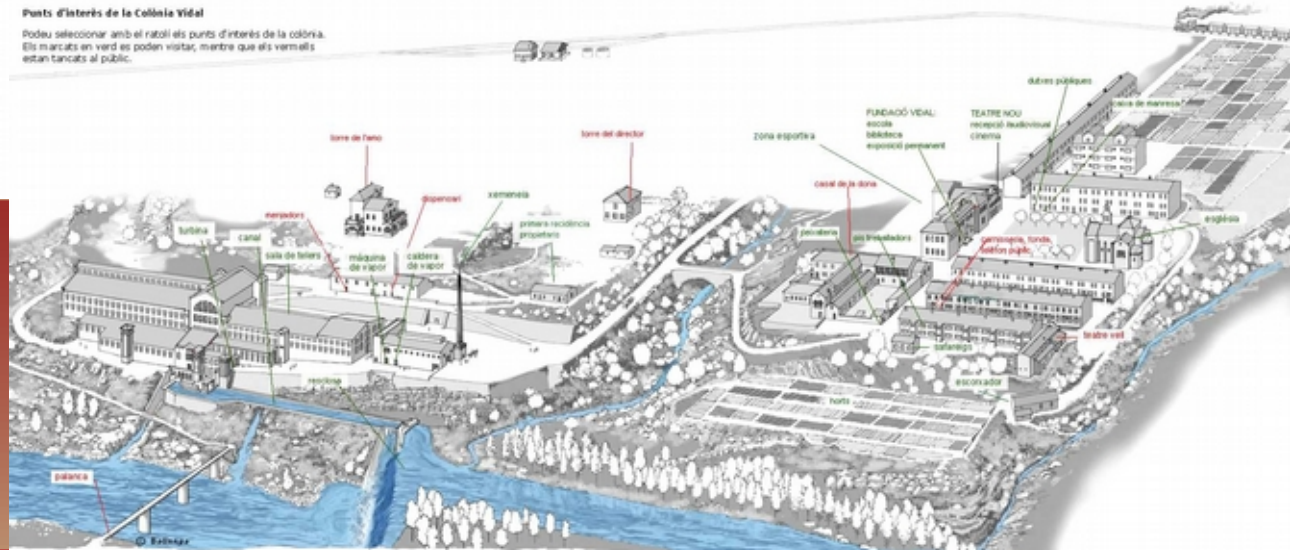

a Catalunya, 2 models organització producció industrial:

▲ **VAPORS.** Indústria energia del carbó (predomini 1ª fase industrialització). Situació barris industrials de ciutats costaneres, preferència a prop ferrocarril x abastiment de carbó. Edifici i annexos (carbonera, maquinària, magatzems,...).

COLÒNIES. 1860. Establiments industrials, lluny de nuclis

- ▼ **urbans**, a prop de rius x aprofitament energia hidràulica. Conjunt d'edificacions complementàries (església, escola, habitatges, economat,...) per treballadors i les seves famílies.
- Inconvenients:** construccions complexes, dependència cabal del riu (estiatge), transports matèries primeres i mercats.
- Avantatges:** gratuïtat aigua, mà d'obra barata i no conflictiva i beneficis fiscals (poblament rural).
- Diferència de relació treballadors/empresaris:**
- Vapors, relació estrictament laboral.**
- Colònies, relacions dominades per paternalisme amos i poca conflictivitat social.**

INDUSTRIA

ECONOMIA s.XIX
Ramon Castell i Júlia Minguell

DIVERSIFICACIÓ INDUSTRIAL

Sector tèxtil cotoner, predomini industrial.

Tèxtil de llana (Sabadell i Terrassa), 2º en importància.

Metal·lúrgia, desenvolupament 2ªm. XIX (mecanització tèxtil),
1855 BCN, Maquinista Terrestre i Marítima.

Indústria química, àcids per indústria cotonera.

Final segle, 2 indústries pioneres:

Electricitat i Telefonia. 1875, primera instal·lació elèctrica.

1877, primera comunicació telefònica BCN-GI.

1881, Sociedad Española de Electricidad (1ª central elèctrica).

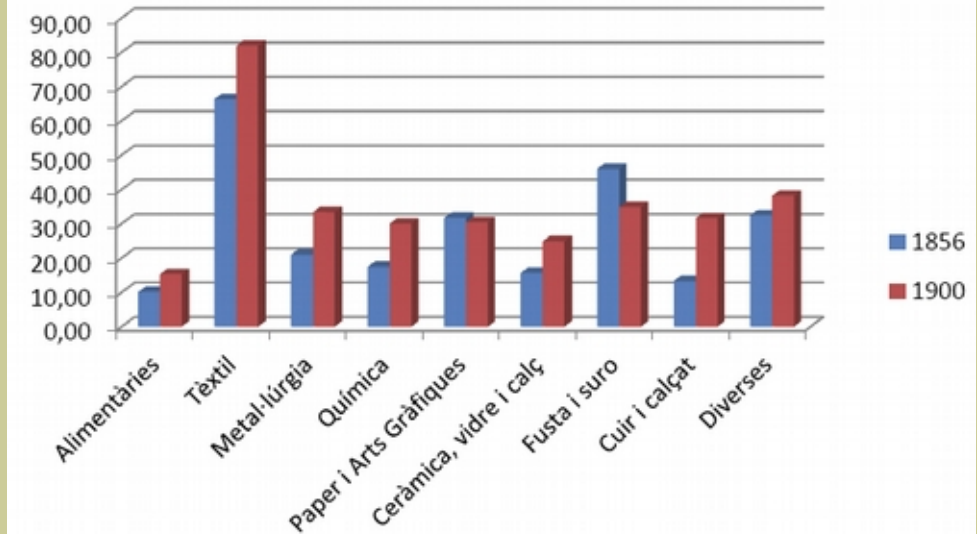
1888, Exposició Universal de Barcelona, difusió novetats finals s.XIX.

Manufactures tradicionals. Paper, cuir, farinera i surotapera.

Continuació desenvolupament i diversificació industrial a CAT.

Gas. Desenvolupament enllumenat urbà, expansió notable fins la seva substitució per electricitat.

Desenvolupament industrial, potencia desenvolupament serveis com la banca, assegurances, transport i comerç.

OBSTACLES PER A LA INDUSTRIALITZACIÓ

ESP. industrialització retard en relació amb EU més avançats.

Factors principals negatius industrialització espanyola:

- Escassa capacitat compra població espanyola (manca mercat).
- Manca inversions i absència de burgesia industrial.
- Problemes de transport.
- Posició perifèrica ESP respecte nuclis més industrialitzats EU.

INDUSTRIA SIDERÚRGICA

2m/sXIX siderúrgia, unida ferro i carbó (procés productiu altes temperatures/combustible).

Primeres siderúrgies, 1826 (**Màlaga**) **Andalusia**, fracàs falta de combustible (carbó), costos elevats i competència insostenible.

Astúries, mines d'hulla (única zona ESP amb carbó mineral) i primers alts forns producció ferro, fins a finals s.XIX (costos alts i competència PB).

País Basc consolidació centre siderúrgic potent. Exportació ferro a GB a canvi importació carbó de coc galès(+poder calorífic+barat). Bilbao centre productor siderúrgic més important ESP. Diversificació indústria basca i sorgiment noves empreses de construcció mecànica i naval.

PRODUCCIÓ MINERA

Subsòl espanyol importants els jaciments miners de pirita de ferro, mercuri, plom, coure i zinc. Explotació massiva a partir legislació de mines de 1868 (liberalització sector). Concessions producció minera empreses estrangeres i destinada exportació.

Les dues principals activitats mineres (des de 1868): extracció de **carbó i ferro**, minerals indispensables per a la industrialització, a causa de l'expansió de la siderúrgia.

Els jaciments d'hulla més importants a Astúries (proteccionisme). Les mines de ferro principals eren a Biscaia, destinació exportació a Europa.

FERROCARRIL I MERCAT

ECONOMIA s.XIX
Ramon Castell i Júlia Minguell

CONSTRUCCIÓ DEL FERROCARRIL

Xarxa ferroviària inicis 1855 (lleí general ferrocarrils).

- ▶ **estructura radial**, centre MAD, dificultat comunicacions zones més industrials i dinàmiques.
- ▶ **Amplada de via**, dificultat intercanvis amb resta d'Europa (+ potència locomotores x orografia). Efectes positius economia espanyola (afavorir trasllat persones/ mercaderies).
- ▶ **Construcció ferrocarril**, companyies constructores estrangeres, importació materials amb franquícia aranzelària. Pèrdua oportunitat incentivar l'augment demanda pròpia sector siderúrgic o de maquinària.

MERCAT INTERIOR

Construcció mercat nacional:

- ▶ **Legislació lliure mercat**: supressió impostos de pas, eliminació de taxes i impostos indirectes sobre el comerç.
- ▶ **Creació sistema de transports** (ferrocarril augment comerç interior), trasllats de mercaderies entre centres productors i consumidors, ràpid i cost raonables.

COMERÇ EXTERIOR

2m.sXIX, creixement expansió comerç internacional.

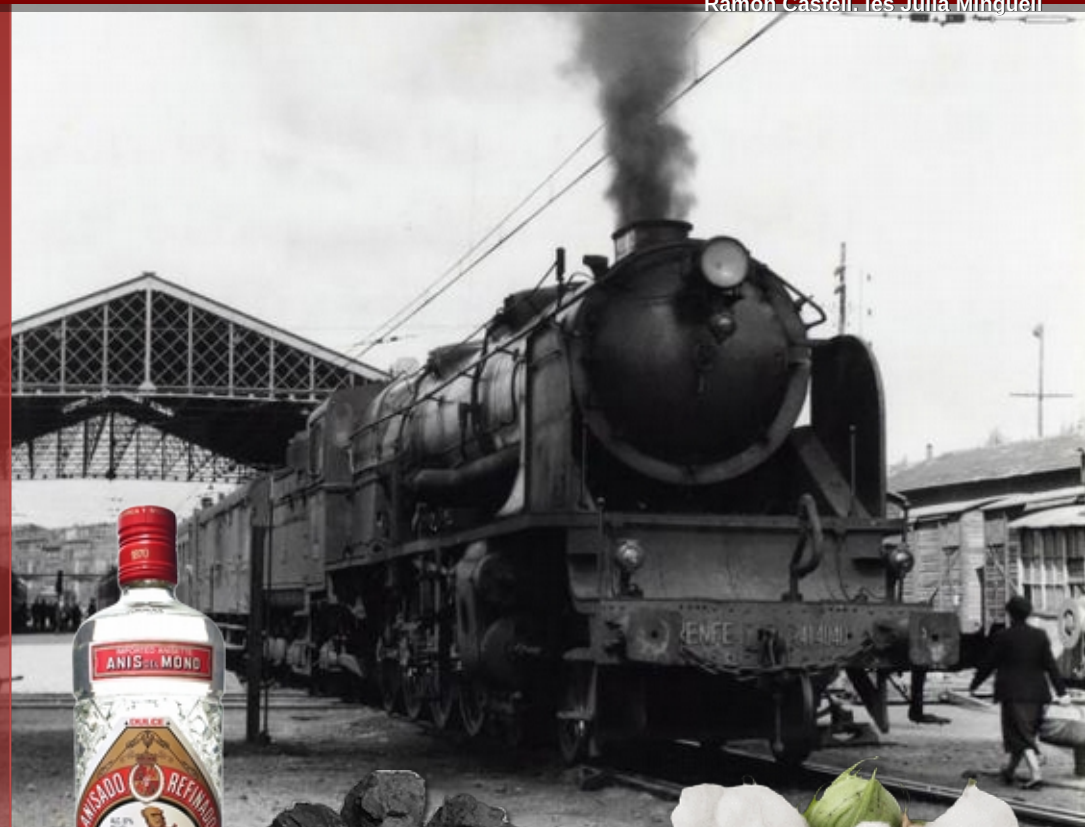
Exportacions: vi i oli. Minerals.

Importacions: cotó en floca i carbó.

Incidència pèrdua colònies americanes, substitució mercats FR i GB.

Venda de productes catalans (vi i aiguardent) a les Antilles, finançament compra floca EEUU i carbó gal·lès.

Recurs al proteccionisme per protecció indústria espanyola.

LLIURECANVISME I PROTECCIONISME

2 Polítiques econòmiques s.XIX, proteccionisme i lliurecanvisme. **Proteccionisme**, protecció producció pròpia envers la arribada productes estrangers. Pressió als governs a ESP, proteccionisme industrials tèxtils catalans, cerealistes castellans, sector carbonífer asturià i siderúrgia basca. Proteccionisme, obstacle vinculació mercat internacional, accés noves tecnologies i fre especialització productiva. Causa destacada dèbil desenvolupament industrial. Diverses causes: inestabilitat institucional, endarreriment agrari, manca reforma fiscal, apropiació excedent sectors socials improductius,...

ESP Esforç liberalització comerç exterior, fins 1874, seguint pautes resta EU.

HIENDA, BANCA I FINANCES

ECONOMIA s.XIX
Ramon Castell, i.es Júlia Minguell

HIENDA I DEUTE PÚBLIC

1845, reforma fiscal liberal. Eliminació exaccions fiscals dels privilegiats per augmentar recaptació (igualtat impositiva). Fracàs augment recaptació, no inclou rendes personals (treball i capital) part de ingrés + important hisendes públiques europees.

Dèficit continuu hisenda pública:

Finançament crèdit exterior, concessions grups estrangers (concessions mineres).

Emissió constant deute públic. Augment del dèficit i endeutament continuu.

Espiral deutora, declaració en fallida del Estat, en diverses ocasions ((impossibilitat pagament interessos i amortitzacions).

Increment problema financer. Negociació préstecs internacionals en pitjors condicions, escassa confiança en la solvència hisenda espanyola.

SISTEMA FINANCER

La necessitat de capitals va comportar la renovació del sistema bancari espanyol (Llei de Bancs del 1856). També es van constituir les borses de Barcelona i de Madrid i l'any 1868 es va crear una nova moneda oficial, la pesseta.

